

№ 0176

ВСЕСВІТ

1934

В зливі кулеметних овацій,
Під зойн ворога і куль спів
Пройдуть по брунованих пляцах
Шеренги Червоних Фронтівинів!

Міцний, мозолястий нулан
Розіб'є позолоту норон
Щоб землю трусилась, гула
Від маршу "Rot Front"

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ
ЭНДОКРИНОЛОГИИ

НАРКОМЗДРАВА

ВЫПУЩЕН

В ПРОДАЖУ

ИСПЫТАН

Показан к применению при
неврастении, половом без-
силии, старче-
ской слабости,
артериоскле-
розе и мало-
кровии.

КЛИНИЧЕСКИ

ПРОДАЖА

во всех апте-
ках и магазинах
сангигиены.

ЦЕНА

флакона 30.0

1 р. 50 к.

ПРОСПЕКТЫ ВЫСЫЛАЮТСЯ ПО ПЕРВОМУ ТРЕБОВАНИЮ

МОСКВА, 11, Б. Николо-Воробьинский пер., 10

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАОЧНЫЕ КУРСЫ

КРОЙКИ И ШИТЬЯ

При Московск. Технич.
Куст. Промышл. ВСНХ
Утверж. Главпрофбром,

1-й выпуск заданий вышел
из печати и разсылается

ЗАДАЧА КУРСОВ

дать знания по кройке и шитью на дому всех
видов одежды, а также возможность
использования в качестве пособия
учащимся на курсах кройки и
шитья в кружках при клубах,
избах читальнях и груп-
повых занятиях.

Обучение на курсах — ГОД. 12 выпусков
заданий.

Плата 9 руб. в год. — Первый взнос
2 руб.

По окончании курса — выдается свидетельство
ВЫШЕЛ СПРАВОЧН. КРОЙКИ И ШИТЬЯ
Цена 20 коп. марками. Москва, Тверская, 24.

ПРОДОВЖЕНО ПЕРЕДПЛАТУ

НА

НА БАГАТОІЛЮСТРОВАНІЙ ЩОМІСЯЧНИЙ
ЖУРНАЛ ЛІВОЇ ФОРМАЦІЇ МИСТЕЦТВ

НА

1929
РІК

НОВА ГЕНЕРАЦІЯ

1929
РІК

За редакцією Михайля Семенка

В КОЖНОМУ НОМЕРІ ПРОЧИТАЄТЕ:

ліві вірші, оповідання, романи, репортажі, памфлети, фейлетони, статті з
теорії і практики лівих течій мистецтва: літератури, кіно, малярства, архи-
тектури, театру, побуту й ін. референції й огляди лівого мистецтва, за-
кордону й СРСР і т. ін.

В КОЖНОМУ НОМЕРІ ПОБАЧИТЕ:

репродукції й фото з лівого малярства, архітектури й ін.

РІЧНІ ПЕ-
РЕДПЛАТ-
НИКИ

ОДЕРЖУЮТЬ
БЕЗПЛАТНО
ДОДАТОК

ВЕЛИКИЙ „КОБЗАР“ М. СЕМЕНКА

ЦІНА ЖУРНАЛУ: на 12 міс.—7 крб., на 6 міс.—3 крб. 75 коп., на 3 міс.—2 крб., на 1 міс.—70 коп.

Окреме число в роздрібному продажі—75 коп.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЮТЬ: Сектор періодвидань ДВУ (Харків, Сергіївська пл., Московські ряди, 11)
та уповноважені періодсектору скрізь по Україні.

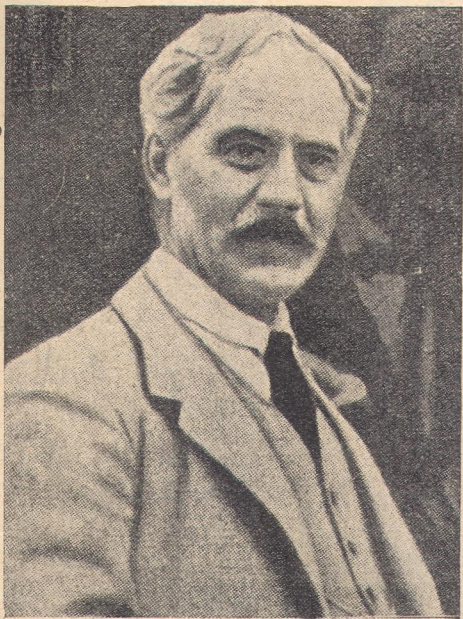
№ 22
9-го червня
1929 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

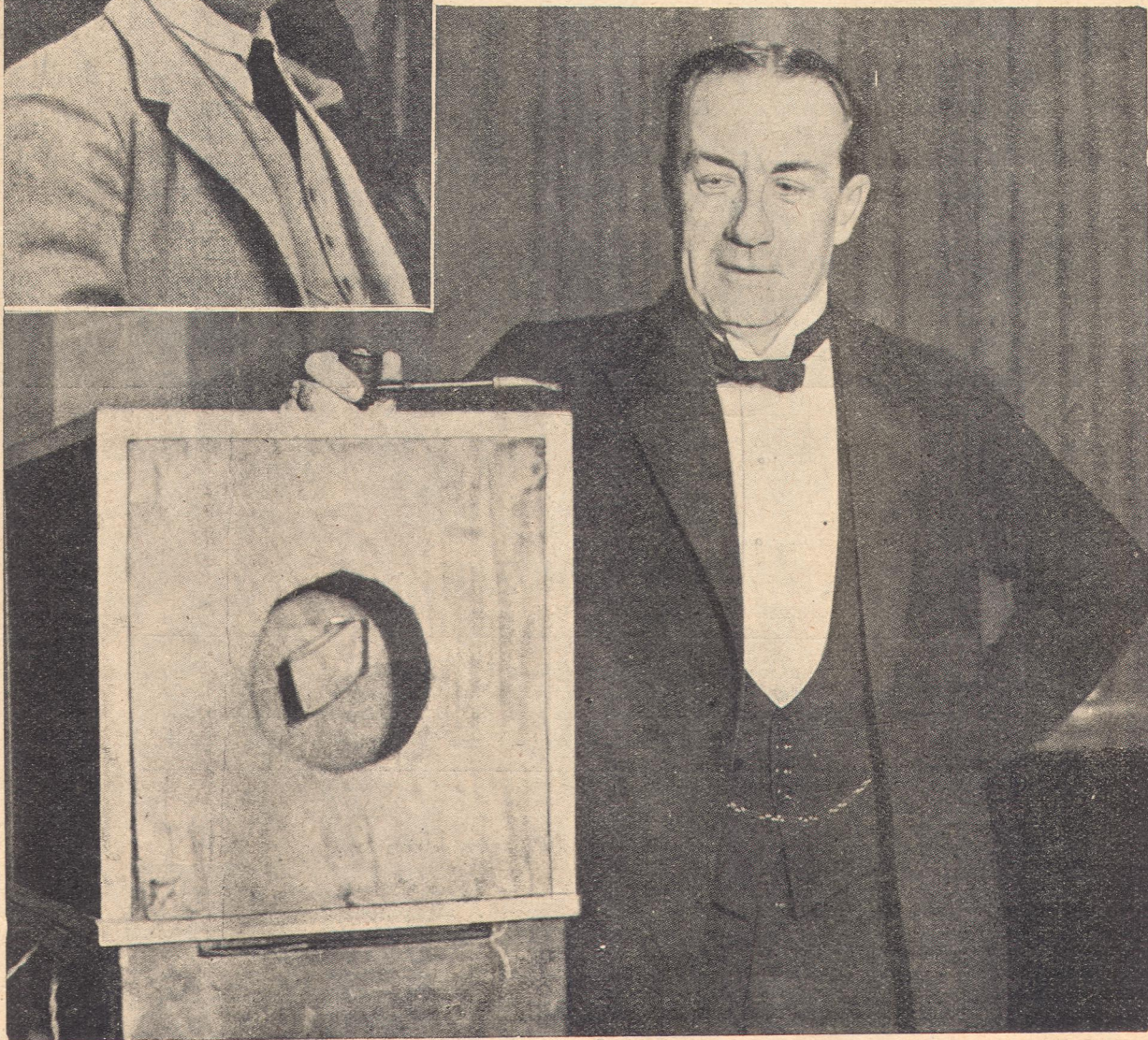
Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

МЕКДОНАЛД ФОРМУЄ НОВИЙ АНГЛІЙСЬКИЙ УРЯД

Після гарячкової виборчої кампанії в Англії, консерватори зазнали поразки. Більшість мандатів до парламенту одержала робітнича партія. На 288 мандатів робітничої партії припадає 257 мандатів консерваторів, 58 лібералів і 8 позапартійних.

Таким чином Мекдоналдові доводиться тепер скласти новий кабінет. За останніми відомостями Мекдоналд уже взяв на себе обов'язки прем'єра. Не треба думати, що робітнича партія провадитиме чітку робітничу політику. Навпаки, новий уряд Мекдоналда очевидно мало чим відрізнятиметься від свого попередника—уряду консерваторів.

Болдуїн біля урни під час перевиборчих виступів. Вгорі—Мекдоналд

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

Заняття в таборі

М. Джавахішвілі

ДВА ПРИСУДИ

М. Джавахішвілі—відомий письменник сучасної Грузії. Народився року 1880. Друкуватися почав ще здавна, але помітна літературна праця почалася з 1920 року. За цей час видруковано кілька його романів і багато оповідань, що мають великий успіх по всій Грузії

— Лазаре Чікілашвілі!—гукнув наглядач в'язниці, вийшовши на середину двору.

В'язні, що стояли на ганках, ту ж мить підхопили це прізвиське і перекинули його з однієї камери до другої:

— Чікілашвілі!—гукав один.

— Кілікашвілі!—підхоплював другий.

— Нікілашвілі!—Хто тут Дікілашвілі?—шукав третій.

— Бікілашвілі!—Де Гікілашвілі?... Озвись, Кітілашвілі!—гукали в'язні з усіх боків і не знаходили зниклого в'язня.

Нарешті, в далекому, темному кутку побачили одного хлопця, що сидів на підлозі і старанно місив червоне тісто.

Руки його до ліктів були обліплені в тісто; ніс, вуха, начухані місця також були червоні.

— Як тебе звуть, Бачіло?

— Кого, мене?—підвів потиху голову в'язень, що в в'язниці зайвий шматок хліба заробляв собі бусами з тіста.

— Та тож, тебе, тебе питаємо!..

— Мене... Бачілою звуть!

— Це твоє справжнє ім'я?

— Ну, а тож як...

— А може тебе ще й Лазарем звуть?

— І Лазарем теж звуть, а як же!

— А як прізвище?

— Прізвище?... Мов прізвище Чікілашвілі.

— На сьогодні тебе викликано до суду?

— Мене? А звідки я знаю!

— Як не знавеш? Ти ж дістав акт обвинувачення? Перед цим тебе повідомляли?

— Я читав не вмію. Ось є щось тут... цей, як його... на грудях ось у мене папір якийсь. На виймай.

І він виставив уперед розхристані груди.

Лайнулись добре, трошки його в спину гупнули, налякали й примусили швидко підвестися на ноги.

— Швидко, зараз же збирайся, сопляк ти чортів!

Бачілі нічого було збиратись: у нього нічого не було, крім того, що на ньому: полиняла тушинська шапка, сорочка з різнокольоровими латками і штани, що колись були сині, і які тепер дірками світили в п'яточках недоречних місцях і весело

вишкіряли зуби. Бачіла позскрібав тісто з ліктів і пішов умиватися. При цьому довгими руками так прикривав усміхнені місця штанів немов би казав їм: „тихо, не вишкіряйте зубів, сором!“

Бачіла Чічілашвілі вже цілий рік пробув у в'язниці, але справжнього його ім'я й прізвища ніхто не знав. Не могли знати й того, за що його заарештували.

Торік, в одну із камер увійшов він якось крадькома, став біля смердючої параші, скорчився, як мокра курка, і з того часу там же й оселився.

Підлога була йому за ліжко, замість подушки клав під голову кулак, а замість ковдри вкрився старою шинелею.

— Як тебе звуть, братухо?—спитали його на другий день.

— Бачіла.

— В чому тебе обвинувачують.

— Мене?.. Та звідки мені це знати!

— А все ж?

— Не знаю, їй-же богу!

До такої відповіді звикли й дали йому спокій.

На другий же день Бачіла сам з власної охоти став за прибиральника всієї камери. Він все так само спав на тому ж місці. Вночі в'язні мочили парашу і Бачілу. Ранком він схоплювався раніш за всіх, виносив парашу, підмітав камеру мив підлогу, потім біг по окріп. Прибирати камеру й приносити окріп було обов'язком усіх в'язнів, що по черзі повинні були робити це, але Бачіла взяв на себе чергу кожного з них і сам вірив, що прибирати й носити воду це тільки його обов'язок.

Бачілі у цьому ніхто не заздрив, як також ніхто не думав віднімати його місце біля параші, чи ту тяжку роботу в камері, з радістю поступились для нього і тим і іншим, і скоро забули про свої обов'язки.

Іноді з десяти один може хто-б і згадував про чудного селянського парубка: кидав йому грудочку цукру чи обгризену кістку. А Бачіла як прибіта собака сидів на почіпках у своєму кутку і голодними очима з-під лоба позирив на білий хліб, варену птицю, рибу та тисячі смачних страв, яких достатком мали злодії, карманники, сутенери, розбишаки, а надто розтратачки.

Сором заглядати до чужого рота, та що міг зробити Бачіла? Державні харчі були несмачні, та й було їх обмаль.

Іноді у камеру попадали освічені й добре вдягнені люди. Вони жаліли Бачілу й давали йому рештки своєї їжі. Та вони не довго лишалися в цій камері: рвалися до своїх і лізли на верхній поверх,

Хвала богам! У камері знайшовся один добрий чоловік. З усієї в'язниці збирав шматки і крихти чорного хліба і робив з їх тіста всілякі смілки, кошики, квіти, садовину, продавав це все і шматок хліба давав Бачілі.

До того нещасливого випадку Бачіла був зовсім інший хлопець,—самолюбний, гордий, вільний, енергійний та огрядний. Він ні перед ким не гнув спину, і в рота не зазірав нікому. Та після за одну ніч він зігнувся і так змінився, що сам не впізнав себе.

Минали дні. Минали тижні. Ні разу ніхто до нього не приходив, ніхто не передавав у в'язницю йому ні білизни, ні грошей, ні хліба, ні сиру.

— А що, хлопча, у тебе немає нікого?—спитав хтось.

Бачіла якось боляче усміхнувся.

— Так. Нікого немає... А хіба що?

Почервонів, зніяковів та й відійшов геть, неначе б чогось просив, а йому не давали.

Часом, як ні з чого було місити, він блукав, як безпритульна тварина.

Уночі ж він засипав після всіх і не давав спокою в'язням: поки засне, увесь час неспокійно ворухиться, боляче стогне і крутиться, як той пустун-хлопчик. І крізь сон щось верзе, дріжить з переляку, кличе батьків і якогось Мат'є.

— Тату, відійди!.. Мамо, залиш мене!.. Мат'є!..

Раптом присяде, щось белькотить і ледве прийде до пам'яті; дріжить і тремтячими руками стирає з лоба холодний піт переляку.

— Чого ти кричиш, дурний ти!?—grimне на нього який-небудь наляканий і розбуджений його криком в'язень. А дехто починає його й лаяти не дуже приємними словами.

Бачіла не промовить ні слова, перевернеться й мовчки прислухається до стукання свого серця.

Бачіла сидить за ґратами, вкруг його поруччя. Заля повна чужих незнайомих людей. Біля столу, вкритого червоним сукном, сидять судді.

Скульпторша
Ж. К. ДІНДО

Молода українська скульпторша після місячного перебування за кордоном знову приступила до роботи. На нашому фоті—останній зразок роботи Діндо—„Батрачка“, призначена до Всеукраїнської виставки, що її влаштовує НКО.

Щось прочитали. Потім звернулися до Бачіли з запитаннями:

- Визнаєте себе за винного?
- Винен!—зітхнув Бачіла.
- Розкажіть, як це сталося.

Бачіла починає оповідати здалека. Він бубонить, заїкається, стогне, зітхає і за допомогою судді та захисника з такими труднощами розповідає свою справу, наче розв'язує стягнуту міцними путами зламану ногу...

Лазар Чічілашвілі був вугляр.

Вони обпалювали вугілля на Зедазенській горі, вище Сагурамо, там же біля села. Всіх їх було шестеро: Бачіла, його брат,—Мат'є, їхній батько Андро і ще три родичі. Бачіла частіше бував у місті, знав з двадцять російських слів і був моторніший, тому йому й доручили продавати вугілля.

Перша сторінка першого № нелегальної берлінської газети „Червоний Веддінг“, що виходить замість забороненої „Роте Фане“

Двічі на тиждень приїздив він до Тифлісу з маленькою гарбою, об'їжджав вулиці і старанно гукав:

— Хаош... угле... е... е... е... й!

Коли траплялося підчас продажу вугілля поговорити російською мовою, він з охотою розмовляв:

— Мешоку стоїт орі рублі да ерті абазу*).

Продавши вугілля, становив скотину відпочивати в хліві Сабуртало (околиця Тифлісу), сам теж відпочивав, а другого дня на світанку знов повертався до своїх на Зедазенську гору.

Одного разу біля заїзду він зустрів руську жінку. Вони посміхнулись один одному і перекинулись словами:

— Дівко!—гукнув Бачіла:—дай один поцілунок!

— Цаді**), чорний чорт!—розсердалася білява жінка. Почимчикувала за коровами, та все ж декілька разів обернулася і поклікала його синіми очима.

З того часу Бачіла, прийшовши на заїзд, ставив свою худобу, а сам умивався милом, причісував волосся й ішов на майдан, не жила Машка.

Машка говорила покаліченою грузинською мовою. Бачіла ж мучив російську мову. Та все ж кількома мішаними словами вони сказали потрібне й дали зрозуміти те, що їх мучило.

У Машки була мати—товста замузрана жінка, яка, коли треба було, ставала глухого й сліпого.

Кінчилося тим, що Бачіла замість заїзду, почав зупинятися в Машки. Повертаючись з міста, він під'їжджав просто до вдови з порожньою гарбою і з повними кишенями.

— Вугілля подешевшало,—казав він батькові і родичам, що з ними працювали.

Але з того ж краю були ще такі, що продавали вугілля; од них лісові люди знали всю правду й сказали Бачілі:

— Ти лишайся тут. Тепер Мат'є їздитиме до міста!

З того часу Бачіла відірвався і від роботи, і від села. Він втратив енергію й охоту працювати, йому треба було цілий день працювати над тим, що він раніш робив за дві години.

Іноді в гарячу пору, він кине роботу і прихилиться до дерева, наче й сам здерев'яніє, а думки летять у Сабуртало,

*) По грузинськи „орі“—значить—два, да—і, ерті—один, абаз—двадцять копійок.

**) Цаді—геть.

де босонога, білява, весела, синьока й палка жінка нудьгує за Бачілою й плаче за коханцем, що нагло зник.

Батько Бачіли—Андро послав Бачілу на село, а сам став на його місце працювати. Та вуглярів легше не стало.

Серце тягнуло його до міста. Сказати батькові? Відкрити йому, чого прагне серце? Заручитися з Машкою? Ні, з цього нічого не вийде. Батько чужої крові жінку не пустить до своєї хати. А може й сама Машка не піде за нього. Сам Бачіла теж не важився. Він збирався поговорити з Машкою, та більш не повертався до міста. Він і тепер поривається туди, та в нього немає причини до цього.

Минали дні.

Нарешті він більше не міг терпіти. Зібрався увечорі й сказав дома, що йде подивитися на худобу, а сам пішов до Тифлісу. Ішов, як той вовк, що голодний вийшов на полювання, та боїться, щоб ранок не застав; часом навіть біг, важко дихаючи.

Була північ, коли він підійшов до міста; біля Верійського мосту повернув і вийшов на Сабуртало.

Заїзди він обійшов далеко, щоб не зустрітися з Мат'є. Крадькома підійшов до дому Машки і постукав у вікно. Знайома собака, гавкаючи, рвалася до нього. Машина мати відчинила кватирку, впізнала Бачілу і сказала пошепки:

— Машка в місті. Цаді, цаді.

Вікно зачинилося перед його носом. Бачіла довго крутився Увійшов тихенько в двір і в темряві на щось спіткнувся; помацавши руками, він здогадався, що то була грузинська гарба.

Звідки тут ця гарба?—промайнула в нього думка і він замислився. Потім згадав, що Машина мати мала куму в селі Натахтарі, і кума іноді приїжджала до міста на гарбі.

— Мабуть гарба кумина. Безумовно, це вона приїхала з Натахтарі!

Потім він опустил голову, повернувся і пішов собі з двору. Перейшов Земоавчальський міст і коли сонце стало на спус, увійшов у свій двір. Випадково він подивився на свої руки і здивувався.

— Коли? Де? Яким побутом?

Руки йому були забруднені у вугіль.

Раптом згадав гарбу, що її бачив у Машиному дворі.

— Невже ж?... Справді?... Мат'є?..

Стояв, скам'янівши посеред двору і все ще дивився на свої руки.

— Звідкіля йдеш, хлопче?—запитав його Андро, що повернувся з роботи.

Бачіла зникновів і почав бубоніти:

— Я?... Звідкіля?... З Арагви, до череди ходив.

— Іди на вуглярню, я вдома лишусь.

Перший № підпільної газети німецької компартії з лозунгами „Цергібель продовжує вбивства“, „Соціал-демократія розстрілює пролетарів“

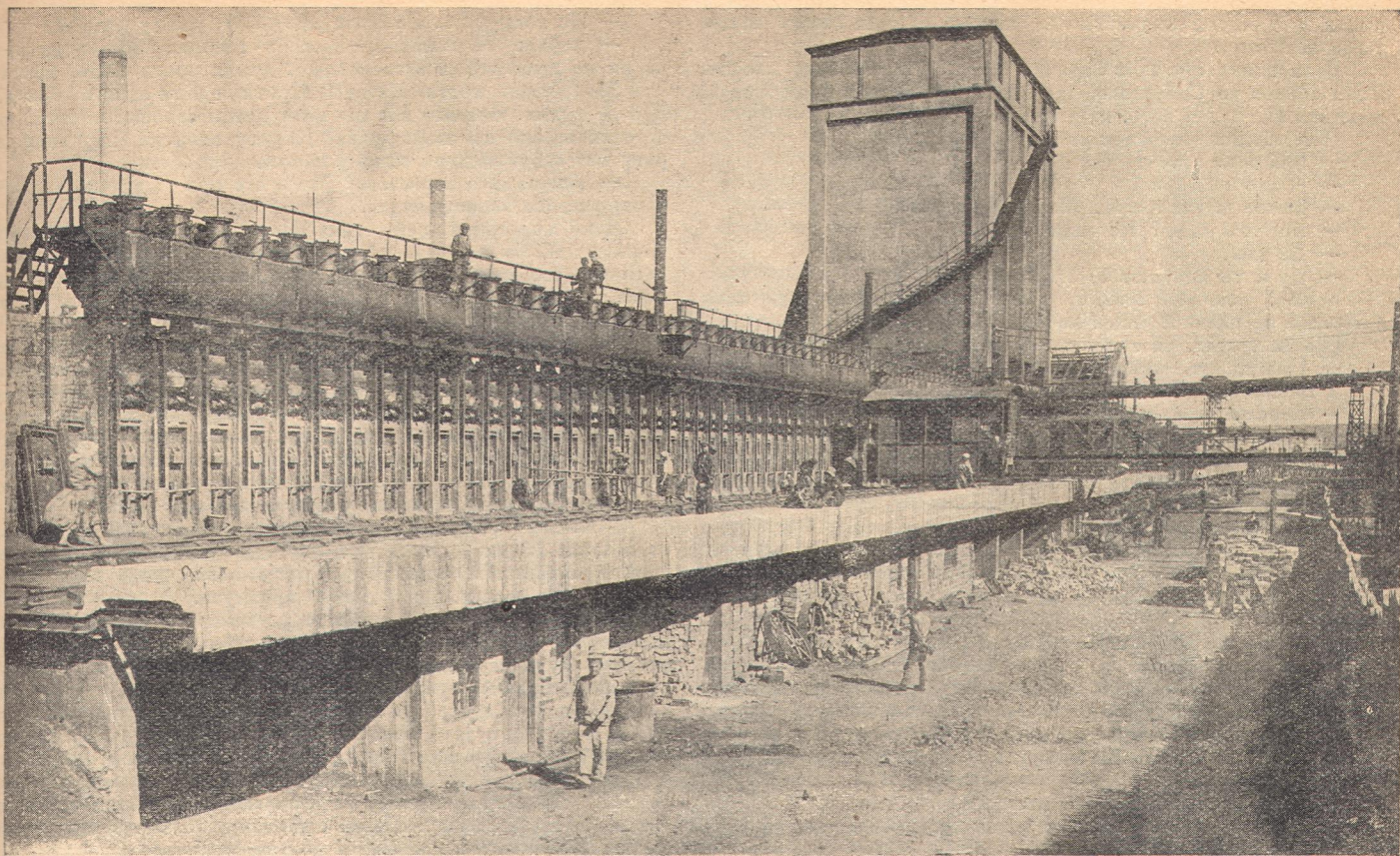
— Зараз піду.

Збираючись йти, він усе думав:

— Машка була вдома. Чого б їй йти до міста? Мабуть і Мат'є був у неї. А може якийсь інший вугільник. Все одно хтось був.

Раптом згадав другий випадок. Коли він пройшов Дігомське поле, догнав декілька гарб, забалакав з останнім гарбовником і присів на гарбу. Той хлопець був з Ахатані.

— Може бути, він такий самий вугляр, як і я? Вони живуть далеко від міста, тому може раніш виїжджати. Може бути

Луганщина. Коксувальні Кадіївської кам'яновугільної рудні

й так... Там теж палять вугілля. Може й він вугляр. Там я і забруднив свої руки.

— Вугілля знов подешевшало, — говорить Андро, — ніяк не вдержиться в одній ціні.

Бачілу наче б хто вкусив:

— „Знаю, як подешевшало! Зв'язався, як і я... з Машкою?.. Чому неодмінно з Машкою, багато інших у місті“.

Того вечора на вуглярню повернувся й Мат'є.

— Де ти умивсь, Мат'є? — спитав Бачіла.

— На заїзді. Чому питаєш?

— Так собі...

А сам подумав:

— Як і я... спочатку вмивався на заїзді, а потім у Машки“.

Ті гарби, що він зустрів по дорозі на Дігомським полі, самі з себе вийшли в думок. Згадувалась тільки їх почорніла гарба.

Вугілля все дешевшало. Чутки були, що інші продавці брали за мішок вугілля два карбованці сорок копійок, а Мат'є дорожче одного карбованця восьмидесяти — ніяк не міг продати.

І як же міг продати дорожче? Міста він не знав, і, навіть, гукати як слід не вмів. Якось завивав: „хараші угліє“... Хтось його підбив і навчив неправильно. Бачіла кілька разів поправляв його:

— Слухай, хгось обдурив тебе. Я навчу тебе, як треба гукати: хаос... угле... е... е... е... й“.

— Брешеш! Не так, а ось як: „хараші угле... е, ей!“

Брати не могли примиритися, а в лісі не було кому їх розсудити.

Одного разу Бачілі запропонували:

— Бачіло, а ну піди до міста і довідайся, чому так падає ціна на вугілля.

Бачіла залюбки взявся за цю справу і з радістю пішов до міста. Було вже близько півдня, коли він наблизився до заїзду. Мат'є виїхав у місто за день раніш і швидко повинен був вже повернутися з порожньою гарбою.

Чи зайти Бачілі до Машки? Ні, не зайде! Хто зна, може й брат його став її кохувати? Краще буде, коли Бачіла застане Мат'є у Машки. Бачіла сховається там близько і буде слідкувати.

До Москви прибув висланий з Франції польський письменник Бруно Ясенський. На нашому фото т. Бруно Ясенський на Жовтневому вокзалі в Москві, де його зустрічають численні представники громадських та літературних організацій

Пройшов вздовж дерев'яного паркану. Йшов крадькома. Там де-небудь сховається.

Раптом зустрівся з матір'ю Машки.

— Машка вдома? — запитав він.

— Машка в місті. Цаді, цаді! Завтра, завтра!

Русько-грузинською мовою допитався і довідався, що Машка пішла до приятельки, що живе біля вокзалу.

— „Все одно, вона нічого не скаже Мат'є про мене, бо вона не знає, що ми брати. Вночі повернуся і як зустріну його у її кімнаті, там і визнаю правду“.

До вечора він блукав, та не найшов того, що шукав. Зате на Вере (частина Тифліса) зустрівся з одним приятелем з Тіфлінда. Той хлопець навіть родичем був йому. Вони привіталися один до одного,

пішли в духан і випивали до півночі. Потім кожен пішов своїм шляхом.

Була темна ніч. Вияв гарячий вітер і Бачілі було млосно. Поки дійшов до Собуртало, ще більш розпалівся. Лють поволи зростала й душила його, як хвороба.

Він збудив господаря заїзду й спитав його:

— Мій брат тут?

— А хто твій брат?

— Мат'є із Сагурамо... Мат'є Чічілашвілі.

— Він твій брат? Не знав. Він там.

— Де там?

— Де й ти анайшов собі притулок!

Бачіла, боючись собаки, витяг кілка з паркану, взяв його собі на плечі й пішов до Машиної хати.

Що далі було, як скоїлось,—злочинець не пам'ятав.

— Пригадайте,—говорить суддя.

І Бачіла якось зв'язує рештки спогадів...

— Переліз через паркан і ввійшов у двір. Собака кинулась на мене. Я її одігнав кілком. Потім спіткнувся на гарбу. Це була наша гарба, і воли були прив'язані тут. На собаче гавкання вийшов Мат'є і спитав: „хто тут“. Я не озвався. Він тоді спустився у двір і знов гукнув: „хто тут?“.

— Ах, ти, собако, що ти тут робиш?—сказав я йому.

— „Сам ти собака, ішак. Чого приплентався і як шпигун слідуєш за мною“...—відказав він мені й почав так лаяти на мене, що й ворогові своїйому не скажуть того, що він мені казав.

— Мат'є, не лай мене,—сказав я і хотів відійти.

— Не тільки вилаю, а й гірше зроблю,—казав він і так вдарив мене у спину, що я аж упав. Виявляється, що він тримав у руках величезну палику. Я підвівся і так замахнувся кілком, що був у мене в руках, і не бочив навіть, в кого влучив. Потім я побіг і сховався на заїзді; на світанку мене заарештували. Оце і все.

— Чому ж ви втікли?—запитав суддя.

— Тому, що покійний так упав, що навіть не ойкнув. Я злякався і втік.

Заарештованого Бачілу ранком привели до того ж двору.

Мат'є з розсіченою скронєю лежав біля гарби на спині і очі його дивилися в голубе небо. Побачивши вбитого брата, Бачіла ухопився за ворота і нізачо не хотів увійти у двір. Він так поривався втекти від жахливого видовища, як той дикий, наляканий, молодий віл, що його вперше запрягають в ярмо. Він одбивався од вартових і благав їх:

— Не хочу-у-у... Залиште мене... Не увійду-у-у...

— Лазаре Чічілашвілі,—ласково говорив йому суддя,—чи ви не мали якоїсь затаєної злої думки проти свого брата? Злої думки проти Мат'є?! Проти одним-одного брата?!

Що за думки! Яке зло він міг мати проти старшого брата, що його виховував на своїх руках? Ні разу вони не сварилися, ні разу не говорили один одному неприємного слова.

— Так жалієте покійного? Жакуєте про те, що скоїлось?—знову ласково запитав суддя.

Який жорстокий цей суддя! Про що він питає Лазара Чічілашвілі! Чи жаліє за вбитим братом?! Хіба треба відповідати на його запитання? А як що відповідати обов'язково, що може Бачіла сказати? Де він знайде ті слова, що могли б так яскраво розказати судді про горе, про страждання його серця?..

Розгублений, онімілий Бачіла так подивився на мовчазну публіку, що була в залі, наче просив у неї поради й допомоги. Подивився і здригнувся. І без того блідий, ще більше зблід. На зніяковілим обличчі його з'явилися зморшки, що нагадували усмішку, і він дивився в одне місце. Там, в кутку, сиділи його батьки: батько Андрю, що рано посивів, зігнувся, з погаслими очима, і мати Пелаго, з голови до ніг закутана в чорну хустку і зігнута так, наче перед нею лежить мертвий Мат'є.

Коли вони увійшли? Як підкралися ці примари, що Бачіла не помічав їх досі? Перед тим, як судді увійшли до залі, Бачіла переляканими очима кілька разів обвів чужу та гулящу публіку. Все боявся, що й „вони“ прийдуть. А що, як вони побачать один одного? А може серце матері не витримає, вона подивиться на Бачілу і заговорить до нього? Що тоді Бачілі робити? Куди йому заховатися? Куди відвернути своє винувате лице, криваві руки і ганебні на весь світ очі, які він одвернув від того кутка. Цікаво, чого вони прийшли? Чого їм треба тут, у цій залі! Мабуть хочуть на власні очі побачити тяжкий стан свого сина і варте його старання... за душегубство брата,—брата Бачіли і сина отих старих, що там журно схилилися... От що там сидять, наче оплакують небіжчика Мат'є.

— Десять років!—Нехай і двадцять! Навіть більше!—хоч сорок! Аби скоріше скінчилося це розп'яття, аби не бути під одним дахом з своїми батьками.

Ще раз глянув в той куточок і так схилив голову, наче якийсь тягар звалився на нього: Пелаго дивилася йому в очі: гнівно, холодно й грізно. В погляді матері була крига і на стислих губах висіло прокляття.

Далі буде

ВАЛЕНТИНА ДУЛЕНКО

Валентина Дуленко — молода й талантлива прима-балерина української столичної опери — народилася 1904 р. в м. Харкові в родині робітника-друкаря.

Пройшовши початкову науку в хореографічному мистецтві в харківській балетній школі Тальйорі, В. Дуленко вступила до балетної школи при Ленінградському держ.

театрі Опері й Балету (кол. Маріїнський), де й навчалася в 1922 до 1926 р.

По закінченні школи В. Дуленко було доручено перші ролі в балетах „Пахіта“ (заглавна роля) та „Марна пересторога“ (Ліза), що їх виконання оцінила критика як найкраще.

Після цих випусків В. Дуленко запросили до двох театрів: Ленінградського Малого Театру Опері й Балету та української державної опери. Артистка вступила на українську сцену, де й працює з 1926 р. (Харків—Київ—Харків).

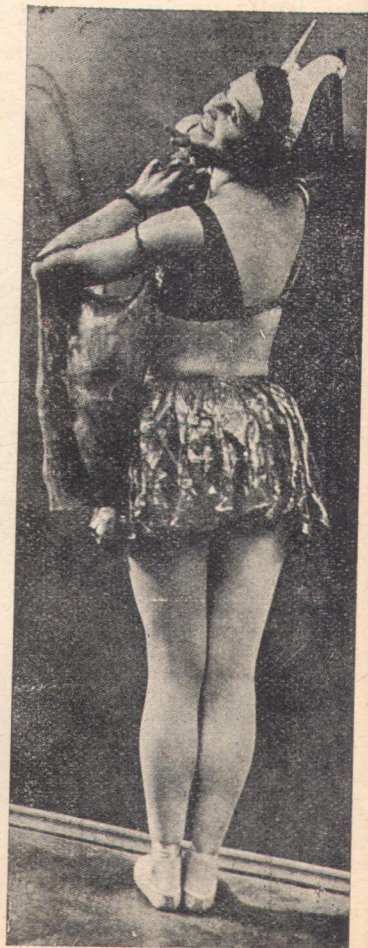
За три роки праці в українській опері Дуленко виступила в усіх балетних постановках, виконуючи в них перші ролі: Кітрі („Дон-Кіхот“), Цар-дівця („Горбоконик“), Одетта („Лебедине Озеро“), Медора („Корсар“), Тайях

(„Прекрасний Йосип“), Дівчина („Гротеск“), Тай-Хао („Червоний Мак“).

Як балерина В. Дуленко має добру школу; її танок насичений пластикою й особливою, їй властивою м'якістю.

Сфера артистки—ліричний та пластичний танок (Одетта, Цар-Дівця), але хист та свідоме старання опрацювання відтворюваних сценічних образів завжди дають наслідком прекрасне виконання і характерних (Кітрі) і драматичних (Тайяхі Тай-Хао) і гротескових (Дівчина в „Гротескові“) ролей.

Будемо сподіватися, що молода балерина не зупиниться на досягнутому рівні, а ще далі удосконалюючися вносить все нові цінності в хореографічне мистецтво.

„ROT FRONT!“

Як міцно ти стоїш, Берліне,
На березі зеленої Шпрее,
Така міцна наша спілка...

(З пісеньки Червоних Фронт-
виків Німеччини)

Кулак... Міцний, робітничий... Ще є символ Червоних Фронт-
товиків Німеччини.

Кулак не зброя наших часів кулеметів і танків. Та коли
цих кулаків мільйони, коли належать ці кулаки людям, що зброєю
володіють та зброю виробляють, то це велика сила.

І німецька буржуазія це розумів. Тому, коли вулицями
міста проходять струнки колони одягнених в уніформу пролетарів,
коли весело грають оркестри і чути бадьорі вигуки „Rot
Front“ тремтять серця і „в п'ятки тікають душі“ буржуа.

Не за сотні верстов на Сході, а тутечки таки, в Берліні
або Гамбурзі, на центральних вулицях марширує Червона Ар-
мія. Що правда, без рушниць. Але... І армія ця не зменшується,
а зростає. Вперто. День від дня.

П'ять років тому, в травні 1924 року, Червоних Фронт-
товиків була невеличка купочка, а тепер їх понад сто тисяч. Та
коли б тільки сто тисяч, а то їх мільйони. Нойкельн і Веддінг,
Гамбург і Есен—скрізь вони є. Їхні фортеці—робітничі квар-
тали. Їхні ватажки—комуністи. Їхній прапор—Ленін. Їхні гас-
ла—боротьба за диктатуру пролетаріату, захист СРСР.

Гасла прості й ясні, як кулак.

Берлін не забуде збору
фронтвиків 1928 року. Кілька
днів спеціальні потяги й ти-
сячі автомобілів доставляли
до Берліну фронтвиків. Робіт-
ничі квартали, прикрашені чер-
воним, радо зустрічали свою
армію. Кожний робітник давав
притулок двом чи трьом фронт-
товикам. Квартир'ери фронт-
товиків майже не зустрічали
відмови. І не тільки притулок,
а й їжу і навіть шкляночку
пива діставали провінційальні
фронтвики від берлінських
товаришів.

Коли вдарили в брук сто
тисяч пар ніг—затремтів бур-
жуазний Берлін.

Тоді вирішили буржуа та
угодовці, що справа набуває
небезпечного для них харак-
тера і почали контр-наступ.

У райхстазі і в пресі розгортали атаку.

— Заборонити!—гукали представники Крупів у райхстазі.

— Підтримуємо!—вторили їм Мюллери.

— Виконаємо!—запевняли Цергібелі і Гржезинські. Але тут
вийшла осічка. Пролунав четвертий голос—пролетар'яту.

— Не дозволимо!

Отак тривала боротьба кілька місяців. І зрештою в травні
угодовський уряд наслідився видати наказ про заборону Спілки
Червоних Фронтвиків. Цей наказ є ставка грака, якому вже
нічого витратити.

1-го травня за наказом соціал-демократа Цергібеля, з санк-
ції ватажків соціал-демократії, поліція розстріляла робітничу
демонстрацію. 27 берлінських робітників впали від розривних
куль, випущених за наказом людей, що називають себе „робіт-
ничою партією“ та вивчали „Капітал“ Маркса. Разом з луною
від пострілів пролунав і смертний присуд над усіма традиціями
соціал-демократії.

Робітники побачили тінь Бісмарка з соціал-демократичним
квитком у кешені.

Хто сказав „а“, той каже „б“. Ставши на шлях Бісмарка,
соціал-фашисти зробили вже й другий крок—заборонили Спілку
Червоних Фронтвиків. Припало це з п'ятиріччям спілки. Го-
туючися до свята, Фронтвики, а з ними все робітництво Ні-
меччини, прочитали наказу про заборону.

— Більше не існує спілки червоних фронтвиків!—радіють
капіталісти.

Та ні! Наказом Фронтвиків не заборониш! На те вони є
пролетарі, щоб не слухатися наказів буржуазії.

П'ятиріччя спілка відсвяткувала урочисто. І демонстрації
відбулися, не зважаючи на заборону. Не злякали Фронтвиків
першотравневі кулі, бо тому й називаються вони фронтвиками,
що багато з них пройшли крізь вогонь світової
війни. Їх хрестили вогнем на полях Франції й
Росії. Порівняно з тим вогнем розривні кулі бер-
лінської поліції—іграшки.

Хрещені фронтвики й у вогні класового
гарту. Вони є армія пролетаріату, що не знає
страху і не боїться загроз. Червоні Фронтвики
не виконують наказу угодовців:

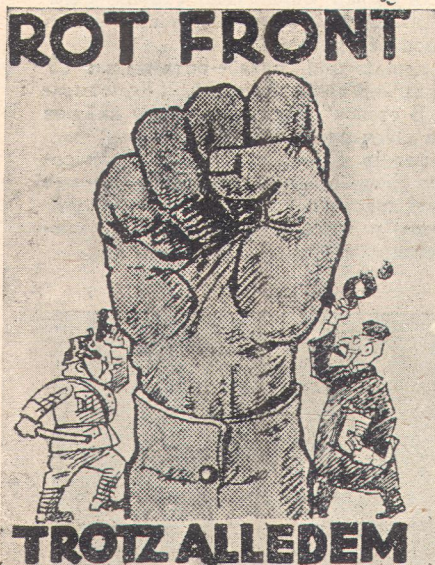
Міцні підтримкою мільйонів пролетарів, вони
відповідають угодовцям.

— Зась!

І грізніше, ніж досі лунає:

— Rot, Front!

К. Нович

Після наказу про розпуск Союзу Червоних Фронтвиків по всій Німеччині поширені плакати з написом „Червоний фронт—
не вважаючи ні на що“. Ліворуч, внизу—поліцаї трусять робітників, шукаючи комуніст. газети „Die rote Sturmflagge“, що вий-
шла замість „Rote fahne“; праворуч—кариатура: Цергібель рапортує капіталові

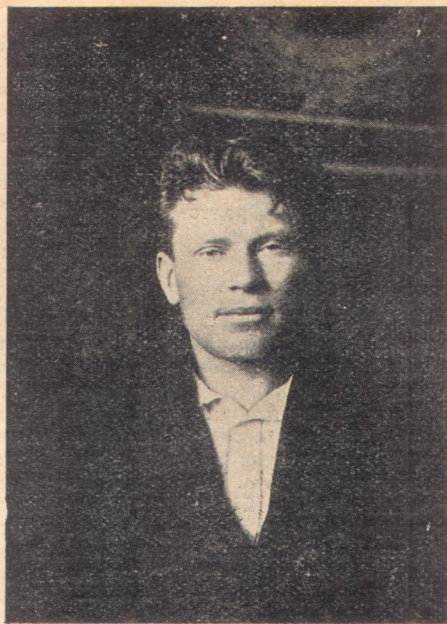
ІВАН МИКИТЕНКО

Народився року 1897 в родині селянина, в с. Рівному, Зінов'ївської округи. Дістав вищу освіту в Одеському медичному інституті (закінчив у Харкові).

Друкуватися почав року 1922. На початку 1924 р. Микитенко був одним з організаторів Одеського „Гарту“. Року 1927 вступив до ВУСПП'у.

Окремими виданнями вийшли: „На сонячних гонах“—збірка оповідань; „Брати“ (опов.). „Вогні“—поема; „Іду“—п'єса на 4 дії, 5 карт.

В періодичній пресі—багато оповідань і віршів. Тепер І. Микитенко працює над повістю „Диктатура“.

ІВАН КИРИЛЕНКО

Народився року 1902, на Дніпровщині, в родині чорнороба. Друкуватися почав з 1923 року. Окремими виданнями вийшли збірки оповідань: „Таких багато“, „Відступ“, „Стихія“, поезії—„Такти“, повість—„Курси“.

В періодичній пресі—оповідання: „У туманах“, „Сергій Коваль“, „Комсомола“, „В степах“. Минулого року вийшов роман „Кучеряві дні“.

Тепер Ів. Кириленко працює над романом „Історія однієї чумарки“, де має на меті показати наростання революційних сил у місті й на селі підчас імперіалістичної війни.

Б. КОВАЛЕНКО

Критик. Член ВУСПП'у. Друкується в „Літературній газеті“. Окремими виданнями вийшли:

„В боротьбі за пролетарську культуру“ і „Перший призав“.

Тепер готує до друку книжку про сучасних українських письменників (Критичні портрети) і закінчує історично-літературний екскурс про Мирного.

ВОЛОДИМИР КОРЯК

Народився року 1889 в родині службовця, у місті Слав'янському. В 1925-26 роки викладав лекції з української літератури в Харківському ІНО. Тепер займається літературно-критичною роботою. Один з активніших членів ініціативної групи по утворенню ВУСПП'а.

Окремими виданнями вийшли: „Шість і шість“, „Поет української інтелігенції М. Коцюбинський“ та 2 томи „Історії Української літератури“ і т. д.

У періодичній пресі—багато літературно-критичних статтів.

І. ФЕФЕР

Належить до єврейської секції ВУСПП. Нещодавно вийшла його книжка „Вибране“. Нині працює над великою поемою „Грузія“—з життя єврейської бідноти біля Білої церкви. Друкуватиметься ця поема в журналі „Ройте Велт“. Крім того, І. Фефер готує поему „Махорка“, де відбиватиметься життя робітників.

Разом з Д. Говштейном, І. Фефер працює над антологією української поезії єврейською мовою. До неї ввійдуть переклади з творів Тичини, Кулика, Сосюри, Бллана, Чумака та інших.

С. ЩУПАК

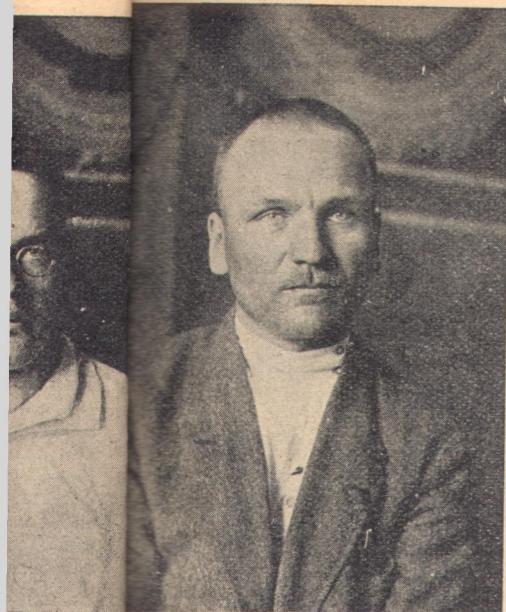
Редактор Київської газети „Правда“ та журналу „Глобус“.

Надруковано низку його статей з історії літератури. Нещодавно вийшла його книжка „Питання української літератури“. Активний член ВУСПП'у.

ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА

31-го травня закінчилися роботи Всеукраїнської конференції ВУСПП'у. Проробивши велику роботу, конференція прийняла резолюцію про федерацію радянських республік.

На наших фотах деякі з делегатів ради ВУСПП'у.

ЛЕНКО

ІВАН ЛЕ

Народився року 1895 в родині гра-
ті. Окремі в с. Мойсенцях, на Полтавщині.
Почав року 1924. Окремими ви-
даваннями вийшли: повість „Юхим Кудря“
і „Шахтарки“.
В журналі „Періодичній пресі“: „Розбійник“, „Тра-
гедія“, „Будні“, „Танець життя“, „Но-
ваторство“, „Агрономка“, „На межі“, „Ка-
мінь і мірочник“ і інші, а також поезії.

ВСЕУКРЗД ВУСПП'у

Всі закінчили Всеукраїнський З'їзд
організації, З'їзд поклав підвалини
українських рецензентів України.
Всіх делегатів обрано на нього члени

АК

Т. ГОРОДСЬКОЙ

Член Миколаївської організації
„Глобус“ у. Окремим виданням вийшло
його стаття збірок віршів, що користуються
авно вийшли у робітничого читача.
„Питання останньому Всеукраїнському з'їзді
ВУСПП'у, введено до ради ВУСПП'у.

МИКОЛА ТЕРЕЩЕНКО

Народився року 1898 в родині селя-
нина с. Щербинівці, на Полтавщині.
Друкуватися почав з 1918 р. Окремими
виданнями вийшли збірки віршів: „Лабо-
раторія“, „Чорнозем“, „Мета й межа“,
Переклади вибраних творів Верхарна“.
В періодичній пресі—багато віршів.

Нещодавно вийшла книжка М. Тере-
щенка—„Республіка“, де зібрано поетич-
ну продукцію поета за останні роки.

Зараз М. Терещенко готує до друку
драматичну поему „Париж і Версаль“ і
вже здав ВУФКУ сценарія на цю тему.
Чергова праця—„Загибель України“—
кінець жовтню-блакитної України.

І. Ю. КУЛИК

Народився року 1897 в родині вчи-
теля містечка Шпола. Року 1914 переїхав
до Америки, звідки повернувся р. 1917,
з якого часу брав активну участь у ре-
волюційній боротьбі. Друкуватися почав
ще юнаком в російській пресі, а також
в Америці у соціалістичних органах, ук-
раїнських і російських.

Потім—на Радянській Україні. Окре-
мими виданнями вийшли: Збірка поезій
„Мої Коломійки“, „Одужання“, „Зелене
Серце“, „В оточенні“. Крім того, багато
окремих віршів у періодичній пресі.

ЯКІВ САВЧЕНКО

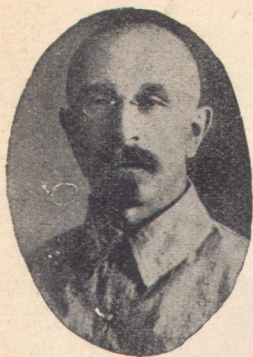
Народився року 1890 в родині Хлібо-
роба, в с. Жабках на Полтавщині. Дру-
куватися почав з 1913 р. Окремими видан-
нями вийшли: „Поезії“ теоретичні праці:
„Азіатський Апокаліпсис“ і „Проти ре-
ставрації грецько-римського мистецтва“,
і ще—„Поети й белетристи (Збірка стат-
тів).“

Тепер Я. Савченко здав до друку
книжку „Доба і письменники“, що охоп-
лює актуальні літературні питання остан-
ніх років, і працює над двома моногра-
фіями „Символізм“ і „Футуризм“. Крім
того, Я. Савченко оброблює матеріали до
праці—„Український реалізм XIX віку“.

МІЛЕВ

Член Молдавської організації „Ресері-
ту“ („Схід“) — об'єднання молодих пись-
менників Молдавії. Організації, що існує
лише рік. Співробітник журналу „Молода
Молдавія“. „Ресеріту“, по заяві т. Міле-
ва, додержує платформи ВУСПП'у і три-
має з нею тісний зв'язок. Молдавська лі-
тература існує з часу заснування об'єд-
нання молодих письменників. Але не
зважаючи на це, протягом року мол-
давські письменники дали вже 16 окре-
мих назв. Тепер вони проєктують видати
молдавською мовою Коцюбинського.

Іван Ермолаєвич Харченко — редактор журналу „З-за ґрат“. 1908 р. його засуджено Військовим судом у Харкові на 6 років каторги за належність до військово-революційної організації РСДРП харківської залози

Євген Миколаєвич Крят-Горський — акт. співробітник журналу. Кол. матрос. За належність до РСДРП його засуджено 1906 р. у Владивостоці на 12 р. каторги, а 1908 року знов на 8 років. Парти́йна кличка „Скворець“

Перший український тюремний журнал

Мури товстії,	Ми б за тобою
ґрати міцні	Хоч би й до бою
Не дають волі—	Тільки б з неволі

(Пісня покинутих сіромах.— З-за ґрат)

У Псковській каторжній тюрмі, тюрмі, де був найважчий режим і найгірше поводження з в'язнями, 1910 року зібралася група українських революціонерів, переважно соціал-демократів. Їх засуджено було на довгі каторжні роботи за належність до партії С.-Д., до військово-революційних організацій, за виріб і зберігання вибухових речовин, словом за все те, за що царський уряд розправлявся з революціонерами

Не зважаючи на жорстокий режим, не зважаючи на тілесні кари для політичних в'язнів, не зважаючи на те, що не витримавши цього режиму, що-року вмирало 30 — 40 в'язнів, тюремна адміністрація не могла зломити їхніх прагнень до культури, до нового життя.

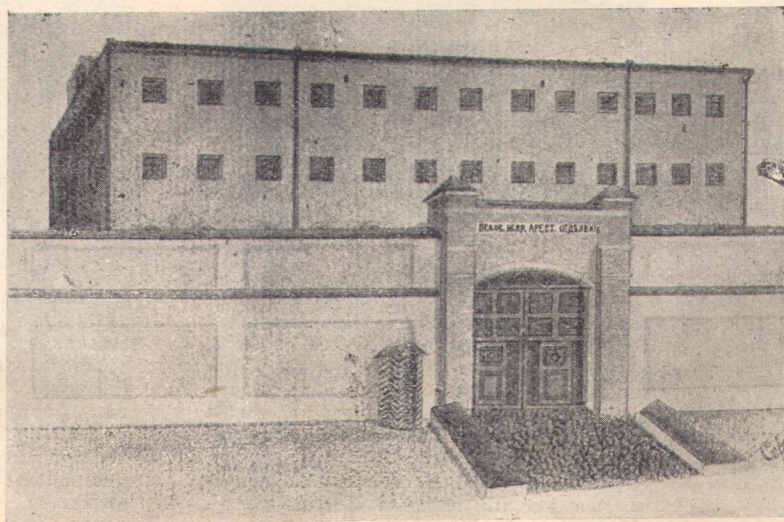
Серед політкаторжан українців організувався гурток, що мав за завдання вивчати український революційний рух, українську літературу й історію та розповсюджувати українську культуру серед в'язнів Псковського централу. Цей гурток організували т. т. Кушнарюк

і Харченко. Найактивніші його члени були т. т. Крят, Штепа, Долголенко, Малашенко та інші.

Гурткові пощастило зв'язатися з Київським червоним хрестом допомоги політв'язням, і, завдяки турботам сестри в'язня т. Усенка, Віри Гордієвни Усенкової, діставати багато українських книжок—класиків, іншої белетристики, наукових книжок то-що. Зокрема гурток мав книжки Т. Г. Шевченка, М. Вовчка,

Квітки-Основ'яненка, Кощубинського, Винниченка, Грицька Чупринки, Ю. Будяка, Грушевського, Костомарова, Драгоманова, журнали „Літературно-Науковий Вісник“, „Хата“, „Вільна Україна“, „Зоря“ і т. ін. В'язні залюбки читали ці книжки, знайомлячись з українською літературою, історією, культурою, розвиваючи свою національну самосвідомість.

В ті часи в Псковській тюрмі в'язні видавали руський журнал „Наше Эхо“. Незабаром після організації українського гуртка в цьому журналі відкрито український від-

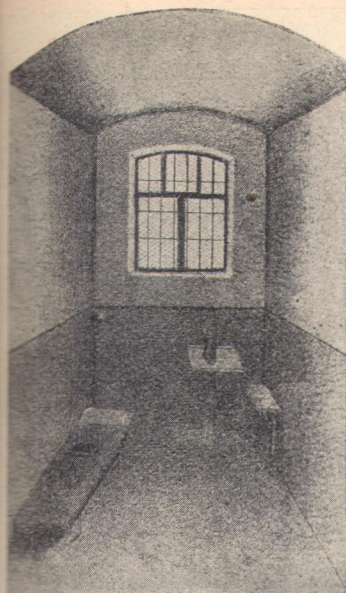

Малюнок олівцем

„Псковська централка“
Ілюстрації журналу „З-за ґрат“

вич Крат-
т. співро-
лу. Кол.
алежність
го засуд-
у Влади-
р. катор-
ку знов
Партійна
орець"

Ілюстрації журналу. Малюнок олівцем. Одиночка Псковського централу.

діл, де вміщувано оповідання, спогади, вірші українською мовою то-що. Але редакція цього журналу дуже неохоче вміщала в ньому матеріяли українською мовою, орієнтуючись на руських читачів. Тоді український гурток вирішив видавати свій український журнал.

Журнал цей поклали назвати „З-за ґрат“. На редактора його обрано тов. Харченка (псевдонім Івася). Члени гуртка заходились готувати матеріял до першого номера потайці, щоб не попастися наглядачам, писали статті, готували малюнки для журналу то-що. Так незабаром в'явився „З-за ґрат“, літературний збірник під редакцією Івася, дозволений цензурою „Ясного розуму“.

Цей збірник палко агітував за ідею національного самовизначення українського народу, за українську культуру й мову, за розкріпачення українського народу, за автономну Україну в складі майбутньої російської республіки на основах федерації. В журналі були вірші, повісті, оповідання, публіцистичні і критичні статті та статті суто-політичного характеру.

Журнал мали відправляти на волю. Але не довелось йому побачити світ. Підчас несподіваного трусу в палітурні, адміністрація знайшла вже в оправі збірник і знищила його. Редактор журналу тов. Харченко просидів у карцері 7 діб.

Але невдача не збила з пантелику українського гуртка вже через місяць 1-го вересня 1911 р. виходить другий номер журналу. Хоч як побивалась тюремна адміністрація, їй не пощастило викрити його: журнал часово випущено й передано на волю. Він зберігся й досі у тов. Усенка. Другий номер збірника готували на швидку руч, тому й уступає він першому, як кількістю учасників, так і якістю матеріялу.

Другий номер збірника стояв на тій самій платформі, що й перший. Він красномовно говорив про життя і змагання українців каторжан, відірваних від батьківщини, рідної мови, рідної культури й від боротьби з її гнобителями.

Минуло багато років. Здійснилося те, за що боролись революціонери українці—в'язні Псковського централу, але й нині не можна спокійно читати тих позовклих листків першого українського тюремного журналу. Ось спогади учасників журналу про їхню минулу революційну роботу, про „технічну контору“ в першій кімнаті, де „хазяїн“ говорив з клієнтами, коли тим часом за перестінком робили бомби. Ось статистичний нарис, де подано аналіз складу в'язнів. В ньому самі цифри говорять про неймовірно важкі умови життя в'язнів, хоч умови ці не збили волі до боротьби з самодержавством, до боротьби за вільну Ук-

раїну. Поруч ліричних творів, віршів, оповідань, спогадів був там і громадсько-політичний матеріял, бібліографія, гумористичні вірші, характеристики то-що.

Один такий вірш „Шумить, гуде“ в гумористичному тоні розказує історію провала першого номера „З-за ґрат“, трусу й посадження в карцер його редактора т. Івася. Читаючи „З-за ґрат“, стає ясно, який величезний вплив мав він на своїх читачів, попавши з тюрми на волю. Сестра ув'язненого тов. Усенка, Віра Гордієвна Усенкова свідчить, що журнал мав величезний вплив, зокрема на молодь.

Описи тюремного життя розбуркували зненависть до царського ладу, викликали почуття товариської солідарності до в'язнів і прагнення допомогти їм і їхній справі, як тільки можна. Спогади передавали досвід підпільної роботи, вчили правильної організації революційної роботи, говорили, як уникати помилок та як принести найбільшу користь спільній справі.

Поважне місце займають у журналі його ілюстрації. Хоч виконані вони здебільшого олівцем і мають доволі бідний зовнішній вигляд (адже не треба забувати, в яких умовах вони виходили в світ, в яких умовах вони творилися),—зате внутрішній зміст їхній вельми глибокий і свідчить про ту бадьорість і впертість, з якою в'язні вели боротьбу з тюремним режимом, про те завзяття, з яким вони боролись з царатом, що хотів заглушити їхні революційні змагання за грубими тюремними мурами, за міцними залізними ґратами.

Увесь матеріял журналу був живим свідоцтвом творчої сили, енергії й безмежної відданості революції її борців, навіть тих, що сиділи за ґратами і грубими тюремними мурами. Він говорив, що живе ще воля в тих людях, які борються за визволення пригнобленої царатом національності, за її культурне піднесення, за розкріпачення трудящих, говорив, що ці люде раніше чи пізніше переможуть.

Бо яку ж іншу думку, як не цю, висловлює ось такий віршик:

Мій склеп сумний, тісний,
низький.

Я дуже стомлений, у сні
Ховаючись од неприємних,
Несплящих всіх катів очей.

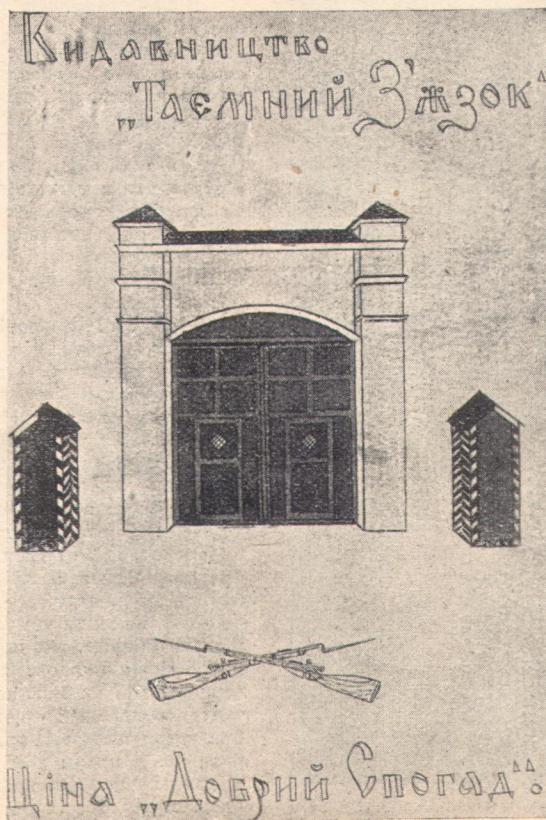
Не цілий вік бути в неволі,
Минуть ці роки на весні.

І злість мідная, яка та скеля,
Встане помстою без ж ліття...

Збірник „З-за ґрат“ блискуче виконав своє завдання. Із-за тюремних ґрат його голос лунав по Україні, закликаючи до боротьби з царатом, за вільну Україну, країну, де господарями були б робітники й селяне. Його голос приєднався до тисяч і мільонів інших голосів і заклики ці були не даремні.

Валентин Гордієвич Усенко—акт. співроб. „З-за ґрат“; за виготовлення вибухових речовин та збройний опір підчас арешту, його засуджено року 1908 в Новочеркаську до смертної кари, що потім її змінили на 20 років каторги

Друга обкладинка журналу „З-за ґрат“

ГОГОЛЬ В РОДИННІЙ ХРОНІЦІ

(До 120 річчя з дня народження)

Наводимо тут спогади улюбленої сестри Гоголя—Ольги Васильовни (померла 1907 р.), записані небіжем Гоголя—В. Я. Головню.

— Мій дядько Гоголь був в очах моєї матери—Ольги Васильовни Гоголь,—згадує у мемуарах про свою матір В. Я. Головню,—ідеалом добра, святости, могутности; бути в присутності великого письменника, вивчати його звички, виконувати його найменші бажання—було для моєї матери величезною насолодою; вільним часом вона найбільш любила сидіти чи стояти біля нього і почувати на своїй голові його теплу м'яку руку, прислухатися до звуків його чистого, приємного голосу, з радістю вловлювати яке небудь слово, особливо голосно сказати і милуватися з того вражіння, що робили його бесіди на присутніх. Найкращі спомини матери про її дитинство—були зв'язані з улюбленим братом.

* * *

Підчас своїх приїздів у Яновщину,—згадувала Ольга Васильовна,—брат Гоголь поселився у флігелі в кімнаті з балконом у сад. У цій кімнаті він щодня замикався від чаю до обіду.

На обід я чекала з нетерплячкою, бо мені належало право запрошувати його на обід.

Я, звичайно, підкрадалася до дверей його кімнати, тихесенько відчиняла їх і просовувала туди голову—заглянути, що він робить; брат дуже часто жартівливо легенько був мене пальцем або пером по моєму довгому носі, я щаслива з цієї уваги до мене казала стереотипну фразу:

— Братіку, матуся просить обідати.

Перечитувати листи брата було найулюбленішим читанням Ольги Васильовни. Спершу ці листи були заповнені прохан-

Будинок у Полтаві, де мешкала сестра Гоголя—Анна Васильовна. На східцях сидить кол. кріпак Петро Іванов, останній служник родини. Вмер 1926 р.

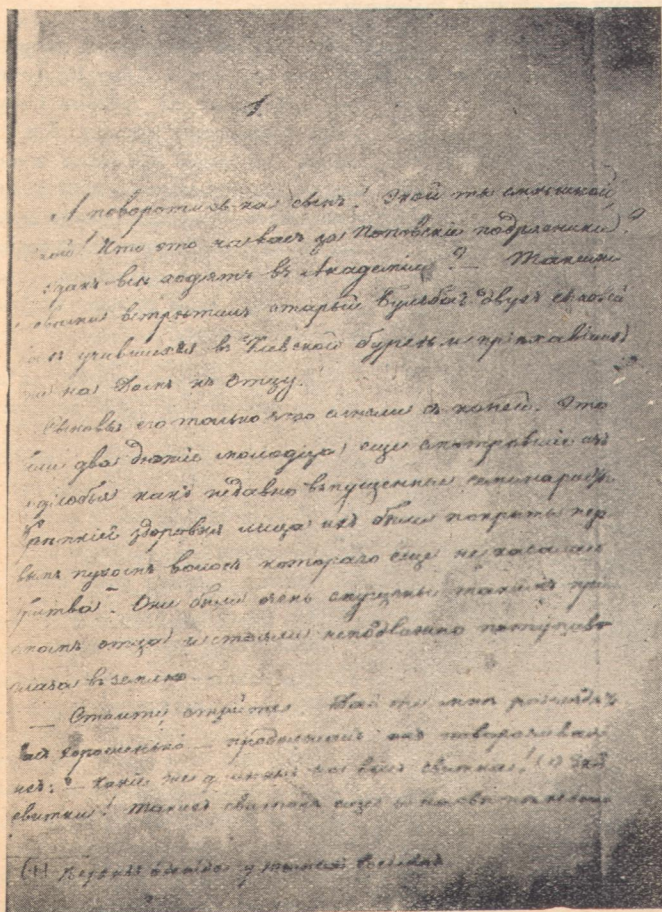
нями вислати всілякі матеріали: описи весілля, сватання й інших звичаїв, назви всіляких українських костюмів і страв; потім Гоголь писав багато порад і розпоряджень для сільського господарства.

Братік,—розповідала Ольга Васильовна,—був великий франт. У нього завжди в валізі було декілька сурдутів різних кольорів і ціла колекція камізолів, він дуже любив різнокольорові камізольки; яких тільки кольорів і з яких тільки матеріалів не було в нього їх: і шовкові, і оксамитові, і зелені, і блакитні.

Весело було в Яновщині, коли до нас улітку приїздив братік—веселий, спокійний. Та коли братік від'їздив, з ним разом заходило для мене сонце радості. Наставала мокра, туманна осінь, а за нею безкінечна зима з одноманітним утлілим змугтінням і розмотуванням клубків ниток, що готували для ткача при тьмянім світлі сальних свічок.

В пам'яті Ольги Васильовни живо збереглася спільна з братом поїздка кінсьми з Яновщини до Москви. Брат під цей час був уже зовсім не такий, як вони його пам'ятали в дитинстві, він мало розмовляв і лише підчас зупинок, доглядаючи за ним, вона мала від нього вдячливу, зажену умішку. У зв'язку з поїздками Гоголя до Риму, приїздив він до Яновщини рідко. Але й ці рідкі поїздки завдавали сестрі великого горя. Ніхто з таким острахом і хвилюванням не стежив за тим, що відбувалося в тужливій душі письменника, як Ольга Васильовна, що безмежно любила його. За цих приїздів у Гоголя не помічалася тої безтурботної веселости, що він її виявляв у гурті сусідів, змушуючи всіх сміятися до сліз, щезала й та самовпевненість і спокій, що з ними він бувало раніш ішов працювати у свій кабінет.

— Часто,—розповідала вона синові, В. Я. Головні,—закликаючи його обідати, я з болем у серці спостерігала його сумне змарніле обличчя: на контурці замість рівно й чітко списаних аркушів валялись аркуші паперу, списані якимись каракулями; коли йому не писалося, він звичайно дряпав пером різні фігури. Раніш бувало, приїзджаючи до Яновщини, братік обов'язково затівав щось нове в господарстві, то почне садити вишневі, сливові дерева, то навпаки починає садити дуб, ясен, берест; часто він заміняв розпис робочого часу для кріпаків, куштував їх страву, допомагав селянам улаштувати їхнє господарство, даючи їм поради. Тепер усе це відійшло в минуле, братік усе це закинув і коли мати скаржилася йому на неприбутковість маєтку, він тільки хоробливо морщився і переводив розмову на іншу тему. Тоді, коли йому вдавалося добре попрацювати ранком, він приходив на обід веселий і задоволений, по обіді він жартівливо вмовляв тітку Катерину Івановну співати під мій акомпанімент пісні, при цьому і сам підтягав, приймав ногою й приляскував пальцями. Особливо братік любив стару пісню: „Гоп, мої гречаники, гоп, мої білі!... У такі часи все в нашій домі оживало: мати усміхалася, на дверях з'являлася посміхаючись челядь. Та сполох веселости хутко минав і знову братік понурий, придавлений ішов у свій кабінет. У ці останні роки свого життя братік мріяв про те, щоб у домі матері влаштувати щось на кшталт гостинного дому. Він хо-

Перша сторінка рукопису Гоголя—„Тарас Бульба“. Переховується в Ніжинському Гоголівському музеї

тів, щоб кожен, хто болів тілом чи душею, знаходив тут при-тулок, утіху і сцілення. Йому хотілося, щоб тут людина, що змучилась від недуги і навколишньої неправди і насильства, знаходила ніби оаз у пустелі.

Хороба Гоголя посилювалась. Листи його ставали що раз понуріші і нарешті він сповіщає рідних про мандрівку до Єру-салиму. Ольга Васильовна сподівалась, що дальня поїздка роз-важить поета, поверне йому душевний спокій, колишню весе-лість і працездатність. Але, як тільки брат повернувся зі своєї мандрівки до Яновщини, вона з першого погляду на його зма-ріле, страдницьке лице зрозуміла, що поїздка не то, що ні-чого не дала братікові, а навпаки, ще більше підірвала його сили.

Гоголь майже ні з ким не розмовляв і тільки оповідання сестри Ольги Васильовни про її турботи і клопоти про хорих і страдників (за ідеєю Гоголя Ольга Васильовна організувала у Яновщині щось схоже на сучасний медичний пункт, де вона, як сестра жалібниці працювала до самої смерті) трохи розва-жала Гоголя.

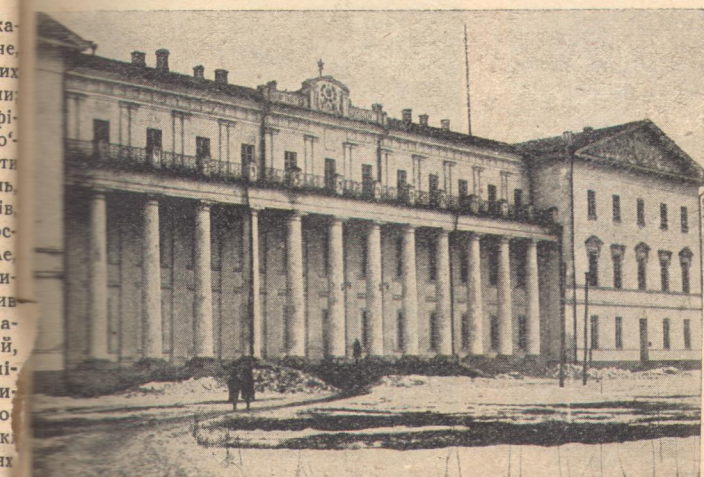
Потім брат приїздив до Яновщини, коли їхав з Одеси до Москви—тоді він був зовсім хорий і коли ми посадили його на дорожню коляску, я відчула, що більше його не побачу. І дій-сно, в останніх числах лютого 1852 року ми одержали звістку про його смерть. Що ми пережили тоді, важко передати, але найважливіше ця втрата відбулась на мені. Зі смертю брата наш дім, і так невеселий, обернувся на якусь труну. Мати вся в жалобі, що її вона не скидала до смерті, нагадувала черни-цю, челядь ходила навшпиньках і говорила пошепки, ніби в хаті був присмертний хорий. Все завмерло, все затихло.

* *

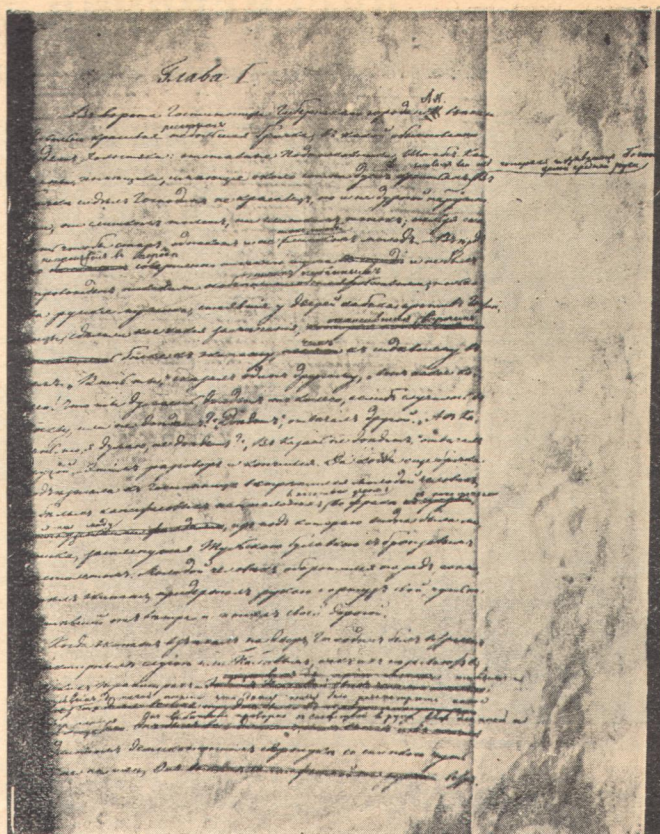
Не зважаючи на 120 літ, що минули з дня народження Го-голя, на Полтавщині живі свідки часів Гоголя. Лише 1926 року в Полтаві помер останній слуга Гоголів Петро Іванов, що поховав 1897 року сестру Гоголя Ганну Васильовну (Анет) і 1907 року поховав улюблену сестру Гоголя Ольгу Васильовну. Пробиваючи восени минулого року в Сорочинцях, нам удался познайомитися із старожилом Удовиченком, що особисто знав Гоголя. Удовиченко свідчить, що колишнього будинку Трохи-мовського в Сорочинцях, де родився Гоголь, не існує. Будино-чок на садибі колишн. Трохимовського, де мають влаштувати сорочинський музей ім. Гоголя, не має нічого спільного з бу-динком, де 120 років тому народився Гоголь. Доля Гоголя в Со-рочинцях нічим не зв'язана і Сорочинці являють собою тільки місце дії його перших повістей. Гоголь був більше ув'язаний із Миргородом, де одного часу служив при місцевому „повітовому суді“, що його персонажі послужили темою для „Повісті про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем“.

У Миргороді живуть старожили, що добре пам'ятають буди-нок „повітового суду“. Він висівся на палях, що вберігали його від повіді річки Хорол. Добре пам'ятають повітового судового переписчика, що служив разом з Гоголем. Його оповідання густо переплетені „Гоголівським чудернацтвом“. Із будинків, де проходила юність Гоголя (Яновщина) нічого не збереглося, якщо не рахувати парку. Майже незацепленим залишився до наших днів будинок колишнього Ніжинського ліцею, де вчився Гоголь.

Із цінних реліктів письменника зберігаються у Миргород-ському музею: метрична книга з актом про день народження

Ніжинський ІНО. Кол. гімназія вищих наук, де вчився Н. В. Гоголь

Перша сторінка рукопису „Мертвые души“. З того ж музею

Гоголя, книжка „Вечера на хуторі близь Диканьки“ з автогра-фом Гоголя, призначена учасником „Отечественной войны“—12 року—Фролу Баргеїву. Не менш цінні реліквії Гоголя передала племінниця письменника М. А. Бикова Полтавському музеєві: золотий годинник Пушкіна, подарований Жуковським. Дорожня валізка, де зберігались його речі підчас мандрівок, закордонний пашпорт, конторка, що на ній Гоголь писав свої твори, шафа, гравюри, картина Рафаеля „Преображение“, що Гоголь привіз її з Риму, ікона, камізол з червоного оксамиту, циліндер і портрет Гоголя. Крім того Бикова передала до музею альбом Гоголя з портретами (фотографії, літографії, власно-ручні малюнки Гоголя, листування з матір'ю й сестрами, два молитовники матери його з поміткою дня смерті Гоголя).

В колишньому архіві Полтавської Повітової школи зберег-лися дуже цінні документи (Архів до дня століття народження Гоголя було передано у Ніжинський ліцей, де він і тепер збері-гається), що свідчать про те, що 1818 р. дев'ятилітній Гоголь Микола вступив у підготовче відділення. Архівні дані характе-ризують здібності майбутнього великого письменника. У ділі Полтавської повітової школи, позначеному 1818—20 р., бачимо у баловій книзі проти прізвища „Гоголь—Яновский Николай“ у графі „успехи“ дуже короткий запис: „туп, нерадив“. Там же у графі „рисование“ охарактеризовано базом „хорошо“.

Зі смертю брата Гоголя Івана, що також вчився в Полтав-ській школі, мати письменника, боячись втратити єдиного сина, забирає зі школи „Нікошу“ 1820 р. і лише 1821-го віддає у Ніжинську гімназію, що її Гоголь скінчив 1828 р.

Року 1829 будинок повітової школи було зруйновано і на новому будинкові „уездного училища“ куди перенесли лише архів повітової школи, пізніше було причеплено меморіальну дошку з написом: „Тут в 1818—20 г. в Полтавском поветовом училище обучался Н. В. Гоголь“.

Дивно: цей будинок збудовано лише 1901 року. Також у Сорочинцях на новому будинкові, в садибі, де народився Го-голь, теж на новому будинкові меморіальна дошка. „Здесь 19 марта 1809 года родился Н. В. Гоголь“. Навіщо ж прибивати меморіальні дошки на будинках, що їх за Гоголя зовсім не було?

Треба позбавитись цієї „історичної правди“.

Г. Рогозівський

Березень 1929 р.
Миргород

ПИСЬМЕННИКИ Й ПОЕТИ ВУСПП'у

Учасники II Всеукраїнського з'їзду ВУСПП'у, що закінчився 31-го травня в Харкові

АНТІН ШМИГЕЛЬСЬКИЙ

Народився року 1901 в родині селянина с. Пługів Золочівського повіту, в Галичині.

З 1922 року бере участь у Київській літературній студії, що її заснував Лесь Курбас.

Антін Шмигельський був тут головою ради.

Рoku 1923, разом з іншими товаришами, закладає Київську організацію письменників в „Плуг“ де був секретарем.

Друкватися почав з 1923 р.

Окремими виданнями вийшли: „Памолодь“ — поезії. В періодичній пресі — багато віршів. Тепер Антін Шмигельський готує до друку нову книжку — збірку поезій.

НАТАЛЯ ЗАБІЛА

Народилася року 1903 в родині інтелігентів, у Петербурзі (Ленінграді). Була вчителькою.

Друкватися почала з 1924 року.

Почала свою творчість, як і багато інших наших письменників, — з віршів.

Перший друкований вірш — „Війна — війні“. Була членом літературної організації „Плуг“. З 1927 року — член ВУСПП.

Окремими виданнями вийшли: „За волю“ (оповідання), „Далекий край“ — збірка віршів; „Повість про червоного звіря“ — оповідання з часів першої культури. У періодичній пресі — багато віршів. Тепер Наталя Забіла готує до друку нову збірку поезій.

КОСТЬ ГОРДІЄНКО

Народився року 1899. Походить з родини середняка с. Микитинці на Проскурівщині. Був чорноробом, слюсарем, токарем. Потім працював по журналах. 2 роки був літробітником „Всесвіта“. За короткий час видрукував низку оповідань: „Кривий зуб і клишоногий“, „Харчівня Розвага друзів“, „Червоні роси“, „Федька“, „Автомат“, „Скалозубова хвороба“, „Буденна історія“, „Як я був редактором повітової газети“, „Весняний час“.

Минулого року вийшла книжка оповідань „Автомат“, цього року виходить у видавництва „Книгоспілка“ повість-сатира „Славгород“. Тепер К. Гордієнко готує матеріали для роботи над великою повістю про соціальну боротьбу на селі.

ЛЕОНІД ПЕРВОМАЙСЬКИЙ

Народився року 1906 в родині ремесника, в м. Червонограді. Друкватися почав з 1924 р. Належав до „Плугу“. Зараз — член ВУСПП'у.

Окремими виданнями вийшли збірки оповідань: „Комса“, „День новий“, „Земля обітована“, „Плями на сонці“ і нещодавно вийшла книжка „Терпкі яблука“.

В періодичній пресі — оповідання та вірші.

Крім того — поезії написані разом з І. Сенченком.

Крім того цього року в журналі „Гарт“ надруковано новий роман „Околиці“.

Зараз Л. Первомайський працює над другою частиною цього роману.

АНТОН ДИКИЙ

Народився року 1900 в родині селянина, в с. Велика Андрусівка, на Херсонщині.

Початкову освіту здобував самотужки. Потім вчився у Комуністичному інверситеті ім. Артема.

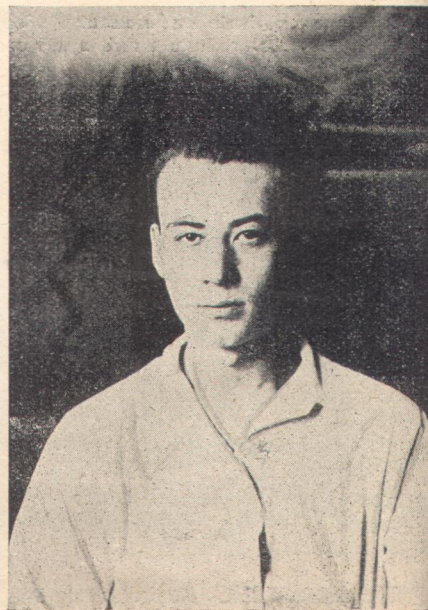
У „Всесвіті“ друкувалися його вірші — „Вчора“, „Упали прозолоті тіні“, „До села“, „Ви мені вчора приснились“, а також „Пісня Червоних казаків“, що на неї написано ноти.

Друкватися почав Антон Дикий з 1924 року. Належав до „Плугу“, тепер до ВУСПП'у.

Окремим виданням вийшла збірка віршів — „Огонь цвіте“.

В періодичній пресі — багато віршів.

Закінчив поему „Стрюк“, друкує „Онуки“, другим виданням виходить збірка поезій „Огонь цвіте“.

Ольга Григоровна ГОРСЬКА

Десять років праці—це взагалі ще не дата для ствяткування, бо ми якось, особливо в минулому, звикли міряти все на двадцятип'ятиріччя. Проте, десять років праці актора, десять років мандрування по всіх пунктах та кутках величезної країни, десять років впертої праці на кону, де не тільки впертість, самовідданість, вміння, талант, а й нерви, головне нерви, потрібує цей винятковий „фах“, ця не дуже вдячна „професія“—може й стануть за більш довгий термін праці в якійсь іншій галузі.

Ольга Григоровна Горська року 1919 прийшла до українського театру і до цього часу твердо стоїть у лавах першорядних акторів нового українського революційного театру.

Ми знаємо шлях актора, що здебільшого починається десь у затишку сценічних лаштунків і потрібує довгих років впершої праці, терпіння й витримки, щоб наблизитися до аван-сцени.

Ольга Григоровна Горська майже не зазнала цього гіркого шляху. Їй пощастило більш ніж багатьом її товаришам. Вона одразу ж стала на перший план, одразу ж завоювала собі помітне місце на кону нового українського театру.

Талановита артистка принесла з собою до театру, крім свого власного хисту, крім вдячних даних, як от виразність міміки, вміння триматися, вдумливого трактування й виразних жестів, ще й незалежну від цих даних акторську культуру, що

її набувають також довгими роками, а О. Горській припала за спадщиною, яку вона не розпоршила, а обережно зберігає й поширює.

Спадщина ця—в коротенькій біографії артистки. Ось вона. Донька відомого українського актора й режисера, співробітника М. Кропивницького—ветерана праці Григорія Горського, що року 1928 святкував 50-річний ювілей своєї праці на сцені.

Взагалі родина О. Горського має велике тяжіння до театру: брат О. Горської Станіславський головний режисер і художній керівник відомого в Союзі театру „Красный факел“.

О. Горська має середню освіту. З малих років вона вже близько стояла до театру, беручи участь в роботі колективу українських артистів, в Одесі, де батько її проживав як артист і режисер.

З 1917 року О. Горська остаточно віддала себе сцені—спочатку працюючи в російській драмі, а з 1919 року і до теперішнього часу—в українському театрі, 1919—1920 р. р. працювала в Києві, в відомій тоді Центристудії, потім ввесь час у державному театрі ім. Ів. Франка. Останній сезон 1928-29 р. працює в Харкові, в державному Червонозаводському театрі, твердо займаючи місце в лавах тієї категорії акторів, на яких тримається репертуар.

В. Іволгін

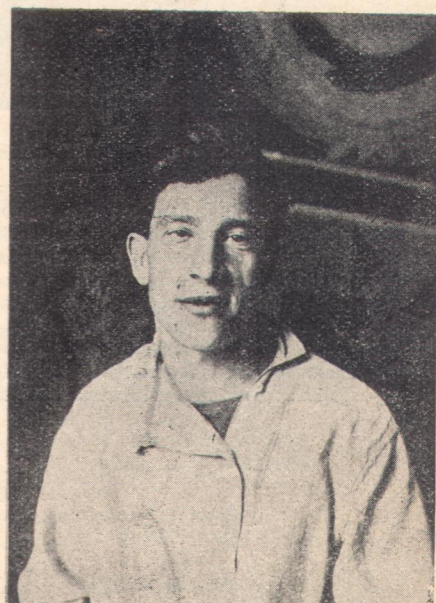
ДЕЛЕГАТИ II-го З'їзду ВУСПП'у

С. Селіванівський—чл. секретаріату російської А.П.П.

Т. Сутирін—відповідальний секретар ВОАПП'а

Т. Крикун—член літорганізації Донбаса „Забой“

БОРІТЬБА ЗА ТЕМП

Нарис Ф. Кандиби

Кожна фабрика, кожен завод живе своїм окремим життям. Кожне підприємство має свій уклад роботи, свій пульс, свій темп.

Придивіться коли небудь, як кравець шие костюм у своїй майстерні, як плавню прискорюючи й загальмуючи свою ходу цю кочує швацька машина, крок за кроком створюючи більше чи менше красивий піджак або штани. Коли замовне машина і кравець, підбравши під себе ноги, підшиває підшивку або гудзики, годинник на стіні вистукає тим самим темпом, що оце щойно стукала машина. Темп годинника й ніжної швацької машини—це темп кравецького життя й роботи.

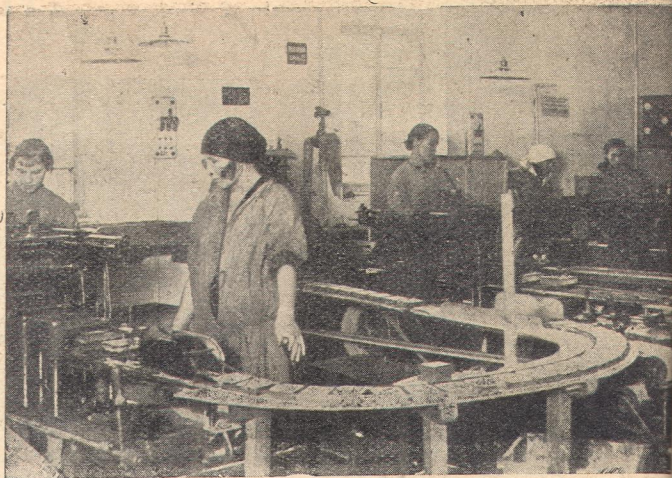
Цілком інакше живуть ті самі швацькі машини на великій швацькій фабриці, от як на харківській фабриці ім. Тинякова. Там машини вже не стукають так, як годинник на стіні. Їх і впізнати годі. Пушені в рух електрикою вони шваргочуть мов автомобілі, розвиваючи 100-кілометрову швидкість. Десятки й сотні їхніх голосів зливаються в щось не то шум, не то виття, що не дає орієнтуватись, усвідомити уклад і організацію їхньої незвичної для нас роботи. Лише згодом починає розуміти, що довгий лавцюг великих і малих столів, у деяких місцях подовжених, в той шлях, куди проходить матеріал, перетворюючись по дорозі в однаковісінькі мов дві краплини води штани, чи піджаки, чи інші предмети одягу.

Ці столи, починаючись на одному кінці великої, ясної залі, загинаючись довгою низкою, тягнуться аж у другий кінець. На перші столи подають шматки матерії, скровні на електричній машині, по 20 і більше штук зразу. Всі ті операції, що їх виконує кравець, шиючи костюм, тут розподілено між десятками й сотнями робітників. Кожен з них робить одну якусь роботу, наприклад, пришиває кишені і передає матерію другому, цей підшиває парусину, підкладку тощо. Усе це робиться дуже хутко

„Конвеєр“ на Тиняківці

на машинах, і піджаки, штани тощо перелітають із стола на стіл мов птахи, поки з останнього стола не вийдуть готовісінькі речі, що їх тут таки і гладять паровими гладильними машинами—пресами. Зранку і до вечора плывуть столами попід машинні голки потоки матерії, перетворюючись у цілі ріки готових речей. Не дурно сама система виробництва називається поточною. Ця назва повнотою виправдує себе. А втім, фабричні робітники називають чомусь цю поточну систему конвеєром, хоч воно, розуміється не так. Поточна система, недавно заведена

Картонажна фабрика ім. 8 березня. Машина для стандартного виробництва коробок

на фабриці замість старої, пачкової, зразу дала себе знати з крайнього боку. 2000 штанів, 1300 піджаків, 600 пальт—ось це дає за день ця система.

Завдяки їй продуктивність виросла від $\frac{1}{8}$ до $\frac{1}{2}$, а з продуктивністю виросли і заробітки робітників.

Гудуть, виють швацькі машини, так і літають в повітря частини піджаків, штанів, пальт. Ледве встигаєте стежити за докладно вирахованими рухами робітників. Оце темп! Багато де чого скаже вам шум швацьких машин: він скаже вам, що робота з поточною системою легша, що робітники в неї задоволені, і що каже вам про соціалістичне змагання, про те, що фабрика не задовго зможе перейти на 7-ми годинний робочий день, про те, що робітники турбуються справою поліпшення виробництва і самі висунули завдання знизити собівартість шиття кожного пальта на 50 коп.—з 2 крб. 68 коп. до 2 крб. 18 коп.—і ще багато дечого іншого.

Прискорення темпу роботи, свідомість потреби перейти від рабського темпу до нового темпу високої техніки, що має перестроювати нашу країну, росте на кожній фабриці, на кожному заводі.

Ось ще одна фабрика, менша й устаткована гірше—це картонна фабрика імені 8 березня—міжнародного жіночого дня. За довгими столами сидять робітниці і клеять коробки для цигарок. Звичайно поважають розвиток рук піаністів, чіткість удару їхніх пальців, хуткість їхніх рухів. Але що сказали їм улавлені маестро, подивившись на роботу картонщиць, на їхні руки, що складають і склеюють коробки з цілком неймовірною хуткістю. Адже картонщиця, клеючи коробки, робить 80 рухів в секунду. За її рухами, чіткими як стрілки найкращого англійського хронометра, майже неможливо простежити і вже ніяк не можна їх відразу усвідомити. Якому віртуозові сниться такий темп?

Картонщиці хутко посуваються шляхом прискорення темпу роботи. Ще недавно, коли фабрика працювала 8 годин на день, картонщиця робила 70 рухів на секунду. Ті 10 рухів на секунду, що добавились тепер—великий крок вперед. Тепер робітниця робить 1200 коробок на годину. Але й цього мало, життя вимагає ще більшої хуткості. Поруч столів, де робітниці клеять коробки ручним способом, машина, що робить 2.500—300 коробок на годину. Вона автоматично приклеює денце, вічко, наклеює етикетку, притискаючи її вогкою губкою. Довгою підковою готові коробки плывуть до ящиків, куди їх складають. Безперервно летить потік коробок, а робітниця стежить за тим, щоб машина правильно робила, не даючи браку. Це спокійна, але важка робота. Боротьба за темп—ось одно з найважливіших гасел нашого виробництва.

КЛАСИЧНУ ХУДОЖНЮ ЛІТЕРАТУРУ УКРАЇНСЬКИХ ТА СВІТОВИХ ПИСЬМЕННИКІВ МАСАМ ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА ТВОРИ УКРАЇНСЬКИХ ТА СВІТОВИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Леся Українка.—Повне видання творів. За загальною редакцією Б. Якубського. Збірка складається з 10 томів. Вийшло з друку 6 томів. Все видання вийде протягом 1929 р. (Передбачається випустити додатково ще 2 томи):
Ціна за 10 томів без палітурок—15 крб. 30 коп. В 10 міткалевих палітурках—21 крб. Завдаток—3 крб.

М. Коцюбинський.—Повне видання творів. Редакція тексту Ан. Лебеда. 7 томів. Вийшло з друку 2 томи. Все видання вийде протягом 1929 р. Ціна орієнтаційна: без палітурок—13 крб. В 7 міткалевих палітурках—16 крб. 50 коп. Завдаток—1 крб. 50 коп.

Іван Франко.—Повне видання творів. За редакцією С. Пилипенка та Івана Лизанівського. 29 томів. Вийшло з друку 24 томи. Решта вийде протягом 1929 р. Ціна 34 крб., а в 15 міткалевих палітурках—41 крб. 50 коп. Завдаток—5 крб.

В. Винниченко.—Повне видання творів 22 томи. Все видання вийшло з друку.
Ціна 21 крб., а в 10 міткалевих палітурках—26 крб. Завдаток—3 крб.

Б. Грінченко.—Повне видання творів. За редакцією Марії Грінченкової. 10 томів. Вийшло з друку 6 томів. Решта вийде протягом 1929 р. Ціна 9 крб., а в 5 міткалевих палітурках—11 крб. 50 к. Завдаток 1 крб. 50 к.

М. Гоголь.—Збірка вибраних творів. За редакцією І. Лакізи та П. Филиповича. Стилістична редакція А. Ніковського. 5 томів. Все видання вийде з друку 1929—30 року. Ціна орієнтаційна—10 крб. В 5 міткалевих палітур.—12 крб. 50 к. Завд.—1 крб. 50 к.

Бібліотека сучасного українського письменства.—Серія I—21 том. Все видання вийшло з друку. Ціна 9 крб., в 5 міткалевих палітурках по декілька книжок—11 крб. 50 к. Завдаток 1 крб. 35 коп.

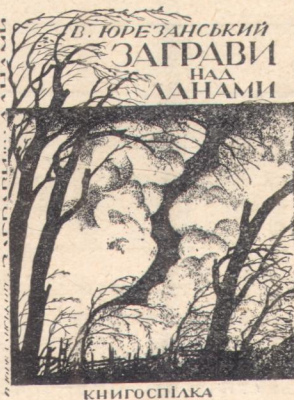

Серія II—22 том. Все видання вийшло з друку.

Ц. 11 крб., 60 к. а в міткалевих палітурках по декілька книжок 14 крб. 60 к. Завдаток—1 крб. 75 коп.

Літературна бібліотека.—Серія I—16 томів. Все видання вийшло з друку.

Ціна 16 крб., в 8 міткалевих палітурках по 2 томи—20 крб. Завдаток—2 крб. 50 коп.

Серія II—13 томів. Все видання вийшло з друку. Ціна 14 крб. В 7 міткалевих палітурках по 2 т. 17 крб. 50 коп. Завдаток—2 крб.

Комплект театральних п'єс.—Серія I—23 книжки. Все видання вийшло з друку.

Ціна 7 крб. 30 коп., в 4 міткалевих палітурках по декілька книжок—9 крб. 30 коп.

Серія II—19 книжок. Все видання вийшло з друку.

Ціна 9 крб., в 5 міткалевих палітурках по декілька книжок—11 крб. 50 коп.

Завдаток—1 крб. 35 коп.

Бібліотека світового письменства—11 томів. Все видання вийшло з друку.

Ціна 13 крб. 75 коп., в 6 міткалевих палітурках по декілька книжок—15 крб. 75 коп. Завдаток—2 крб. 10 коп.

Гі-де-Мопасан.—Повне видання творів. За загальною редакцією проф. С. Савченка. 10 томів. Вийшло з друку 6 томів. Все видання вийде протягом 1929 року.

Ціна в палітурках 19 крб.

Завдаток—3 крб.

Герберт Велз (Уельс).—Збірка вибраних творів. За редакцією проф. Калиновича 6 томів.

Все видання вийде протягом 1929—30 року.

Ціна орієнтаційна: 10 крб. В 6 міткалевих палітурках 13 крб. Завдаток—1 крб. 50 коп.

Бібліотека дитячої літератури—(Оповідання для дітей).

Серія I—25 книжок.

Всі книжки вийшли з друку.

Ціна без палітурок 2 крб. 10 коп., в 2 палітурках—3 крб. 10 коп.

Завдаток—35 коп.

Сер. II. Молодшого віку—34 книжки. Всі книжки вийшли з друку.

Ціна 11 крб., в 6 міткалевих палітурках по декілька книжок—14 крб. Завдаток—1 крб. 65 коп.

Шкільна бібліотека молоді—30 книжок. Всі книжки вийшли з друку.

Ціна 11 крб. 56 коп., в 6 міткалевих палітурках по декілька книжок 14 крб. 50 коп.

Завдаток—1 крб. 75 коп.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

При передплаті дається завдаток: на решту вартості робиться накладна платня при надсилці книжок. З бажання передплатників накладна платня може бути одноразова на все видання, яке вийшло з друку, або на декілька томів. Остаточний розрахунок робиться при надсилці останнього тому. При замовленнях зазначити, чи надіслати книжки в палітурках та по скільки томів. Пересилка коштом передплатника.

При замовленні безпосередньо в Головній Конторі „Вісті” передплатники газети „Вісті” або журналу „Всесвіт” одержують 10% знижки з суми, на яку буде зроблено передплату, на вищезазначені твори, в разі надсилки свого адресного ярлика, або № замовлення.

Ті, що не передплачують газету „Вісті” або журналу „Всесвіт” при замовленні безпосередньо в Головній К-рі „Вісті”, одержують БЕЗПЛАТНО газету, або журнал, в залежності від їх побажання, на всю суму завдатку.

Передплату приймає Головна К-ра Харків, вул. К. Лібкнехта № 11 та всі філії ВИДАВНИЦТВА ГАЗЕТИ „ВІСТІ ВУДВК”.

**В КОЖНІЙ ШКОЛІ, КНИГОЗБІРНІ, ХАТІ-ЧИТАЛЬНІ, В КОЖНОМУ КЛУБІ,
ГРОМАДСЬКІЙ УСТАНОВІ, СКРІЗЬ, ДЕ ЗБІРАЮТЬСЯ ЛЮДИ, ПОВИННІ БУТИ
ПОРТРЕТИ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ**

„Альбом портретів українських письменників“, 20 великих портретів письменників-класиків розміром 23 × 35 см., робота художника Ю. Садиленка. До альбому додано біографічні нариси про письменників, написані проф. М. Зеровим. Ціна альбому 2 крб.

ЗАМОВЛЯЙТЕ ПОРТРЕТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: Великі у фарбах, ціна 20 коп. шт.,
маленькі у фарбах, ціна 3 коп. шт.
Портрети великі надсилаються не менше, як 5 штук. Маленькі не менше, як 50 штук.

Д-р СЛАВІН „ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ“ 3-є видання, лікарський poradник, в книжці багато малюнків, описано всі хвороби й їх лікування водою, сонцем і аптечними ліками, в книжці вміщено розділ про полове життя, аборти та як запобігти вагітності. Ціна 2 крб.

Д. КУЧМА „НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЕВІ“ Методичні зауваження до переведення педагогічного процесу та взірцеві робочі плани для шкіл соцівху 1-го концентру. Видання 3-є перероблено й доповнено, 378 стор. Ціна 3 крб.

Григор САБАЛДИР Великий Практичний СЛОВНИК в палітурці. Переопініено з 3 крб. на 2 крб. 25 коп. Російсько-Український

В. КОРОЛІВ „СКОТОЛЕЧЕБНИК“ Ветеринарні поради. Видання 3-є, випр. й допов. з малюнк. Ціна 75 коп.

В. НЕСТЕРВОДСЬКИЙ „ПАСІКА“ Підручник пасічництва. Переопіні. з 2 крб. 50 коп. на 1 крб. 25 коп.

Проф. **ОРАЛОВ В. Н. „МАТЬ И ДИТЯ“** Настольная книга для женщин, с 92 рисунк., на русск. языке. и др. **М. З. ШЛАК** Цена 2 рубля 85 коп.

Замовлення надсилайте: м. КИЇВ, вул. Воровського, № 19, Книжекспеду „ВІСТІ ВУЦВК“. Книжки надсилається негайно, без завдатку, післяплатою.

КНИЖЕКСПЕД.

ВИЙШОВ З ДРУКУ ЖУРНАЛ

„ЧЕРВОНИЙ КЛИЧ“

№ 46 — Орган Всеукраїнського ЦК МОПР — № 46

В журналі вміщено: В. Красноленський—Перше Травня. Приступа—День преси. Осип Радович—Процес над страйкарями. В. Март—Відважний кулі (оповідання). Іван Доріжний—Максиму Горькому (Трєвиева присвята). Я. Муцєвск—Голодування (нарис). Іван Багряний—Весна.

Друкується продовження колективної повісті „Ниточка—Двійник“. Всі читайте й передплатуйте журнал „Червоний Клич“. Передплату надсилайте Видавництву ЦК МОПР у Харків, Пушкінська 49. Ціна передплати 1 крб. 20 коп. на рік

АКЦИОНЕРНОЕ
ОБЩЕСТВО

„ГАРМОНИЯ“

ГРОМАДНЫЙ ВЫБОР

ВЕНСКИЕ ГАРМОНИИ и БАЯНЫ

СТРУННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ, БУБНЫ И БАРАБАНЫ,
а также полное оборудование великорусских оркестров
ВЫШЕЛ НОВЫЙ ПРЕЙС-КУРАНТ № 5, который высылается за две десятикопеечные почтовые марки, вложенные в конверт.
Правление и Главный склад, Москва, Никольская 1/д.